

HAYEF: Journal of Education

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Okullarda Gerçekleşen Hak İhlalleri: Kişisel Verilerin Korunmasının İhlali İle Üst ve Eşya Araması Yapmanın Hukuki Boyutu

Hüseyin SERİN^{ID}

Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Öz

Okullar; insan hakları, çocuk hakları ve demokrasi kültürünün öğretildiği kurumlardır. Bu önemli kazanımları çocuklara edindirmenin amaçlandığı okullarda, zaman zaman onların haklarını ihlal edecek çeşitli uygulamalarla karşılaşabilmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenler, eğitim kurumlarında güvenlik ve disiplini sağlamaya çalışırken çocukların haklarını ihlal edebilecek davranışlar sergileyebilmektedirler. Yönetici ve öğretmenlerin çocuklar üzerindeki hakları sınırsız olmamakla birlikte çocukların haklarına ilişkin ihlallerin gerçekleşmesi durumunda çeşitli yaptırımların uygulanması söz konusu olabilmektedir. Dijitalleşmenin hızlı bir şekilde artmasıyla yetişkinlere göre daha kırılgan ve korunmaya muhtaç olan çocukların kişisel verilerinin işlenmesi süreci daha önemli bir boyut kazanmıştır. Çocukların verilerinin en yoğun şekilde işlendiği kurumların başında okullar yer alır. Amacı dışında mevzuata aykırı bir şekilde kullanılan veriler, öğrenciler üzerinde çeşitli olumsuz etkiler bırakabilir. İnsan hakları gereği çocukların da özel hayatı ve kişi dokunulmazlığı bulunur. Okullarda, bu temel haklarının ihlaline neden olan uygulamalardan biri de öğrencilerin üstlerinin, çanta ve dolaplarının hukuka aykırılık teşkil edecek şekilde okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer personel tarafından aranmasıdır. Hukuka aykırı bir şekilde gerçekleşen bu eylemler, Türk Ceza Kanunu gereği haksız arama, görevi kötüye kullanma ve kötü muamele suçlarını barındırır. Bu çalışmanın amacı okullarda gerçekleştirilen üst ve eşya araması uygulaması ve diğer kişisel verilerin korunmasına yönelik hak ihlallerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda okullarda güvenlik ve disiplinin sağlanması amacıyla yapılacak uygulamaların ve gerçekleştirilecek etkinliklerin, insan hakları doğrultusunda çocuğun üstün yararı da gözetilecek şekilde çocuk dostu bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Çocuk Hukuku, Eğitim Hukuku, Kişisel Verilerin Korunması, Okullarda Üst Arama

Violation of Rights at Schools: Violation of Personal Data Protection and Legal Dimension of Body and Belonging Search

Abstract

Schools are where human rights, children's rights, and culture of democracy are taught. Although schools aim to ensure children attain these crucial objectives, various practices violating children's rights can be occasionally witnessed at schools. While trying to ensure security and discipline in educational institutions, school administrators and teachers may behave in a way that can violate the rights of children. Rights of administrators and teachers over children are not unlimited, and certain sanctions can be imposed in case of violations of children's rights. With the rapid increase in digitalization, the issue of processing the personal data of children, who are more fragile and in need of protection than adults, has gained a more important dimension. Schools are at the forefront of institutions processing children's data most intensely. Illegally misused data may have various negative effects on students. In accordance with human rights, children also have privacy and personal immunity as well as adults. In schools, one of the practices that cause the violation of these fundamental rights is the unlawful search of students, their bags and lockers by school administrators, teachers and other school staff. These unlawful acts include crimes of unfair search, abuse of office and maltreatment pursuant to the Turkish Penal Code. This study aims to reveal the violations of rights regarding the body and belongings searches and other personal data protection at schools. Within this context, all the practices and activities for ensuring security and discipline at schools should be carried out in accordance with human rights and with a child-friendly approach, in a way that also takes the best interests of the children into consideration.

Keywords: Body search in schools, child law, child rights, education law, protection of personal data

Giriş

Hak kavramı, hukuk tarafından korunan ve bu korumadan yararlanan bireyin özgür iradesine bırakılan menfaat şeklinde tanımlanmaktadır. Hak; bir kurum, kişi veya bir şey üzerindeki gerekçelendirilmiş bir talep ve iddiaya karşılık gelmektedir. Hak hem hukuki hem de ahlaki bir terimdir (Başbakanlık, 2006; Coşkun, 2006; Harman, 1998; Kalabalık, 2017). Hak kavramı özellikle insan hakları bağlamında

sıklıkla incelenen bir konudur. İnsan hakları; din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı gözetilmeden tüm insanların yararlanabileceği haklardır (Gözler, 2019). İnsan hakları genel olarak geniş bir konu alanını kapsamaktadır.

Çocuk hakları; dil, din, cinsiyet, renk, ırk, engellilik, mülkiyet gibi durumlardan bağımsız bir şekilde her çocuğun kendi kişiliğine bağlı olarak sahip olmuş olduğu haklardır. Çocuklar, yetişkinlere göre güçsüz konumu ve kendilerine özgü ihtiyaçları dikkate alınarak hukuki koruma

Corresponding Author: Hüseyin SERİN, E-mail: huseyin.serin@iuc.edu.tr

Cite this article as: Serin, H. (2023). Violation of Rights At Schools: Violation of Personal Data Protection and Legal Dimension of Body and Belongings Searching. *HAYEF: Journal of Education*, 20(3), 297-303.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License
Available online at <https://hayefjournal.org>

altına alınırlar (Akyüz, 2020; Güveyi, 2022; Unicef, 2019). Çocukların menfaati, önce uluslararası antlaşmalarla düzenlenmiş, ardından da iç hukuklara girmiş önemli bir kavramdır. Bu sayede çocuğun kişiliğine değer verilmesi, çocuğun konu olduğu bütün işlemlerde, onun yararının öncelikle düşünülmesi, gözetilmesi ve korunması söz konusu olmaktadır (Elçin, 2017). Çocuk hakları, genel anlamda objektif hukukun çocuklara tanıdığı hak ve ödevleri, daha geniş anlamda ise yasal, toplumsal, felsefi ve ahlaki boyutu içerir (Franklin, 1993).

Çocuk haklarıyla ilgili olarak devletler tarafından her geçen gün yeni düzenlemeler yapılmakta ve çocuk hakları konusu uluslararası platformlarda da tartışılan ve güncelliğini koruyan konuların başında yer almaktadır. Çocukların hukukunun korunmasının amacı; çocuğu aile ortamında, sokakta, eğitim kurumlarında, adliyelerde, cezaevlerinde, milletlerarası ilişkilerde koruyarak çocuğun olduğu her yerde üstün yararını sağlamaktır (Fendoğlu, 2021). Çocuğun üstün yararı ilkesi gereği, çocuğun yararları her koşulda mutlak surette korunmalıdır (Akyüz, 2020). İnsanlar için çocuklarını korumak, onlara insanlardan ve doğadan gelebilecek tehlikelere karşı kendilerini korumanın metotlarını öğretmek yeryüzündeki varoluşlarından beri yaşamsal bir ihtiyaç ve köklü bir güdü olmuştur (Erdoğan, 2021). Çocukların haklarının korunması öncelikle onlara karşı gelişebilecek her türlü tehdit ve ihlallerin önlenmesiyle başlamaktadır.

Çocuk haklarının korunması ve olası ihlallerin önlenmesinde okul sistemleri önemli derecede etkin rol oynar çünkü okullar, bireyin her türlü gelişimini desteklemekle yükümlü, hak ve sorumluluklarının kazandırıldığı, çocuğun yaşamının büyük ölçüde şekillendiği kurumlardır. Bundan dolayı okulun gerek insan kaynakları gerekse bağlayıcı ilgili mevzuatı, çocuk haklarını korumayı ve ihlallerini önlemeyi garanti etmelidir. Bu da çocuğun yaşamını sürdürmesi ve gelişimi için güvenli sistem anlamına gelmektedir. Çocuğun okul ortamında güvenliği, hem öğrenmesi hem de sağlıklı gelişimi için bir zorunluluktur (Cornell & Mayer, 2010). Bir anlamda da çocuk haklarının korunması, onun her türlü güvenliğinin garanti altına alınması demektir. Aksi bir ortamın oluşması öğrenmeye elverişli olmadığı gibi öğrenci başarısına da zarar verir (Watson, 2001). Okul ortamlarında iş ve işleyişin yürütülmesinden birinci derecede sorumlu olan okul yöneticileri ve öğretmenler, çocukların güvenliğinin sağlanmasında ve hak ihlallerinin önlenmesinde kritik role sahiptirler.

Okul yöneticileri ve öğretmenler, eğitim kurumlarında öğrencilerin davranışlarını kontrol altına alma kaygısıyla bilerek veya bilmeyerek zaman zaman hak ihlallerine neden olabilmektedirler. Bu hak ihlalleri de yönetici ve öğretmenler için adli ve idari soruşturmalarla sonuçlanabilmektedir. Buna rağmen okullarda hak ihlalleri zaman zaman görülmektedir. Bu durumun temelinde, yönetici ve öğretmenlerin çocukların üzerinde *sınırsız hak* iddiası yatabilmektedir. Oysa okul yöneticileri ve öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki hakları sınırsız değildir. Çocukların okulda ödev ve sorumluluklarının olması, onların haklarının göz ardı edilebileceği anlamına gelmemektedir. Tam tersine çocuklar; hak, ödev ve sorumluluklarını okul ortamında öğrenmekte ve her türlü hak ihlali karşılıklı farkındalık kazanmaktadır.

Çocuk haklarının öğretildiği eğitim kurumları olan okullarda, hak ihlallerinin bizzat yönetici ve öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesi önemli bir paradoks olarak karşımıza çıkar. Oysa okullar, çocuklara yönelik hak ihlallerinin engelleyicisi ve onların haklarının koruyucusu olmalıdır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin, temel hak ve özgürlükler ile fırsat ve imkân eşitliği doğrultusunda okullarda sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için uluslararası ve ulusal mevzuat düzenlemelerinde başta devletler olmak üzere ilgili kurum, kuruluşlar ve ilgili paydaşlara çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir.

Devlet, çocukların yetişkinlere göre çok daha hassas bireyler olması nedeniyle okullarda disiplin uygulamalarının, çocuğun insan

olarak taşıdığı olduğu saygınlıkla bağdaşır bir şekilde ve Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gereken önlemleri alır. Çocuğun beden bütünlüğü ve bedeninin saldırıya karşı korunması gerekir. Çocuğun sadece beden bütünlüğü değil; ruh sağlığı, onur ve haysiyeti de korunmalıdır (Fendoğlu, 2014). Çocukların bu koruyucu haklardan okullarda etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için dinamik bir önleyici sistem kurulmalıdır. Bundan dolayı başta kişisel verilerin korunması olmak üzere diğer koruma amaçlı yapılan yasal düzenlemelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle eğitimde de yaygın bir şekilde varlık gösteren dijitalleşmenin yaşamın diğer alanlarında da yaygınlaşmasıyla birlikte kişisel verilerin korunması daha önemli hale gelmiştir.

Eğitimde dijitalleşme; öğrenme kaynaklarına erişim, öğrenmenin dönüşümü, hız ve kolaylık gibi pek çok konuda çocuğa bir fırsat sağlasa da bu ortamlar çocuklar için aynı zamanda bir tehdit de içermektedir. Eğitim; öğretme ve öğrenme deneyiminin kalitesini, verimliliği ve öğrenmenin kalıcılığını artırma iddialarıyla giderek daha fazla dijitalleşmekte ve verileşmektedir (Du ve ark., 2021; Ifenthaler ve ark., 2021; Williamson ve ark., 2020). Bu bağlamda, öğrencilerin dijital mecralarda haklarının ve güvenliklerinin korunması öncelikli hale gelmeye başlamıştır.

Okullar, öğrenci mahremiyetini koruma, aynı zamanda okulun güvenliği ve disiplinini sağlama gibi görevleri bir arada yürütür. Okulun güvenliği sağlamaya dönük baskıcı bir yaklaşım sergilemesi, güvensizlik ve yabancılaşma ortamı yaratarak yarardan çok zarar verir. Aynı zamanda öğrencilerin okula olan ilgisini azaltır ve istenmeyen davranışları tetikleyebilir. Diğer taraftan okula yüksek düzeyde ilgili olan öğrenciler daha az devamsızlık ve sorunlu davranış gösterirler (Barber ve ark., 2001; Beger, 2002; Hyman & Perone, 1998; Martin & Marsh, 2006; Noguera, 1995).

Okullar, çocuklara insan hakları ve demokrasi bilincinin öğretildiği önemli kurumların başında gelmektedir. Çocuk haklarını da kapsayan insan haklarının öğrenciler tarafından özümsemesi bekleniyorsa bu hakların okulda egemen olan uygulama ve ilkelerle örtüşmesi gerekir. Çocuklar, sahip oldukları hakları yaparak ve yaşayarak uygulama şansı bulabilecekleri eğitim ortamlarına ihtiyaç duyarlar. Okulun önemli iç paydaşları olan yönetici ve öğretmenler, insan haklarına ilişkin kazanımların öğrencilere kavratılmasından birinci derecede sorumlu olan kişilerdir ve bu haklarla ilgili sorumluluklarını bizzat kendileri tatbik etmedikleri sürece öğrencilerin bu haklara saygı göstermeleri beklenebilir. Nitekim okullarda zaman zaman çocukların haklarını ihlal eden çeşitli uygulamalarla karşılaşılabilen ve öğrencilerin yetişkinler gibi özel hayatlarının olduğu gerçeği çoğu zaman göz ardı edilebilmektedir.

Bu çalışmada, okullarda gerçekleşen önemli hak ihlallerinden olan kişisel verilerin korunmasının ihlali, vücut dokunulmazlığının ihlali, özel hayatın gizliliğinin ihlali de kapsayan öğrenci üst ve eşyalarının aranması konularına değinilmiştir.

Öğrencilerin Kişisel Verilerinin Korunmasının İhlali

Okullarda bilgi iletişim teknolojileri yoğun bir şekilde kullanılabilmektedir. Özellikle sıklıkla kullanılan çevrim içi araçlar, çocukları yetişkinlik dönemlerinde de takip edecek şekilde büyük miktarda kişisel veriyi toplayıp bir araya getirerek dijital veri dosyaları meydana getirmektedir. Bu veri dosyaları, bireylerin eğitim, sağlık, finansal krediye erişim ve istihdam gibi konularda yaşamlarını etkilemektedir (Livingstone & Third, 2017). Çocuklara ait verilere bakıldığında, bunların bir kısmı akademik verilerden oluşurken bir kısmı da okul dışı kişisel verilerden oluşmaktadır. Kişisel verilerin korunması tüm bireylerin güvenliği için önemlidir ancak çocuklar için hayattır (Özkaya, 2023). Çocukların verilerinin en sık işlendiği kurumların başında okulların yer aldığı düşünüldüğünde, onların kırılabilir ve hassas oluşu;

onurunu, özel hayatını olumsuz etkileyebilecek kişisel verilerinin kullanımının güvenlik altına alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Çocukların haklarının korunması, onların kişisel verilerinin korunmasını gerektirmekte ve özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilmektedir. Özel hayatın gizliliğinin güvence altına alınması hakkının en iyi modifiye edilmiş şekli kişisel verilerin korunması hakkıdır (Room, 2007). 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 3. maddesine göre kişisel veri; "kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ait her türlü bilgi" şeklinde ifade edilmiştir (Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 2016).

Kişisel verilerinin oluşması çocuklar açısından, çocuğun tam ve sağ doğumu ile birlikte mümkündür ve onu belirleyen ya da belirlenebilir kılan her çeşit bilgi çocuğun şahsi verisi niteliğindedir. Paylaşılan bir verinin çocuğa ait olması durumunda gösterilen hassasiyet miktarının çok daha fazla olması gerekir (Sivrikaya, 2022). Çocuklara ait verilere; kendisine ait ses, video, resimler, eğitimi ve başarı durumu, şahsına ait kimlik bilgileri, etnik durumu, fiziksel özelliklerine ilişkin veriler, üyelikleri, yazışma içerikleri, kişisel tercihleri örnek olarak gösterilebilir.

25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne göre çocuklar hassas gruplar içerisinde yer almaktadırlar. Hassas ve kırılgan gruplar içerisinde yer alan çocukların kişisel verilerinin işlenmesinin maddi, manevi ve fiziksel olmak üzere pek çok risk ve olasılığı barındıran bir faaliyet olduğu ifade edilmektedir. Tüzük'ün 8. maddesinde, çocukların kişisel verileri işlenirken açık rıza alınmasına dair özel bir hüküm yer almaktadır. Bu hükme göre 16 yaşından küçük olan çocuklar için kişisel verilerinin işlenmesine dair iznin çocuğun yasal temsilcisi tarafından verilmesi gerekmektedir ancak üye ülkelere ulusal mevzuatlarını hazırlarken esneklik sağlayacak olan 16 yaş yerine 13'ten küçük olmamak üzere farklı bir yaş sınırı belirleme hakkı da saklı tutulmuştur. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü, Avrupa Birliği'ne üye ülkelere belirli bir oranda takdir yetkisi tanımaktadır (Aksünger, 2022).

İngiltere, 2018 yılında yürürlüğe girmiş olan Veri Koruma Yasası'yla 13 yaşından küçük çocukların verilerinin işlenebilmesi için ebeveyn rızasını şart koşmakta; Amerika Birleşik Devletleri, 1998 yılında kabul edilen Çocukların Çevrimiçi Gizliliğini Koruma Yasası (COPPA) gereğince 13 yaşından küçük çocuklar için koruma öngörmektedir (Keen, 2022). Çocukların kendilerini birey olarak etkileyen karar alma süreçlerine katılma hakkı, tartışmasız daha büyük bir öneme sahip olmasına rağmen çok daha az ilgi görmektedir (Cantwell, 2011). Belirli bir yaşın altındaki çocuklar için yasal temsilcinin izninin gerekliliği, çocukların özgürleşme ve katılım haklarına ilişkin bir baskı oluşturma potansiyeli taşımaktadır. Bu gereklilik, çocukların mahremiyet haklarını ihlal eden aşırı ebeveyn gözetimine de neden olabilir (Van Der Hof & Lievens, 2018). Çocukların kendilerini etkileyen konulara doğrudan dahil edilmeleri her zaman güçlenmelerine yol açar (Zaman, 2020).

Ulusal mevzuatta 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda çocukların verilerinin kullanımıyla ilgili özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu kanun, hak ehliyetine sahip bireyleri kapsadığı için çocuklar da kanunun ön gördüğü koruma hükümlerinden yetişkinler gibi yararlanabilmektedirler. Oysa Avrupa Birliği'ne üye devletlerin mevzuatları incelendiğinde, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili çocuklar için özel ve ayrı düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir (Aksünger, 2022). Bu durum, Türkiye'de çocuklara ait kişisel verilerin korunmasına ilişkin somut düzenlemelere olan ihtiyacı göstermektedir çünkü Türkiye'de çocuklara ait pek çok veri, e-okul başta olmak üzere çok sayıda dijital ortama taşınmaktadır.

Okullarda öğrenci hizmetleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dijital otomasyon sistemi olan e-okul modülü üzerinden sağlanmaktadır. E-okul modülü tüm okullar tarafından kullanımı mecburi olan bir

otomasyon sistemidir. Bu modüldeki bir kısım verilere okul yöneticileri, öğretmen, veli ve öğrenciler erişim sağlayabilmektedirler. E-okul sisteminde okulun kurumsal bilgileri ile birlikte öğrencilerin devam-sızlık girişleri, not girişleri, başarı belgeleri, karne ve diploma bilgilerine ilişkin veriler bu modül üzerinden kayıt altına alınmakta; öğrenci gelişim dosyası, öğrenci kimlik bilgisi, sağlık bilgisi, öğrencinin fiziki özellikleri, aileyle ilgili ayrıntılı bilgiler de bu modüle işlenmektedir.

E-okul modülüne işlenen bazı verilerin, eğitim-öğretim amacının çok üstünde, orantılılık ve ölçülülük ilkelerini aşacak şekilde yer aldığı görülmektedir. Öğrencinin sosyal yaşantısına ait bilgiler, fiziksel özellikleri, ailesinin sağlık bilgileri, detaylı adresleri içeren veriler eğitim-öğretim faaliyetleriyle ilgisi olmasalar bile sisteme işlenebilmektedir. Bu verilerin ihtiyaç halinde kullanılacağı düşünülse bile eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü okullarda hangi personel tarafından görüleceği, hangi bilgilerin nitelikli kişisel veri olduklarının nesnel kurallar ortaya konulmadan saklanması gibi hususlarda bir düzenlemenin olmadığı düşünüldüğünde kişisel verilerin korunması hakkı ihlal edilmiş olur (Çelikel, 2022).

Covid-19 pandemisinin etkisini gösterdiği dönemlerde uzaktan eğitim faaliyetlerinde ciddi artışlar meydana gelmiş, pandemi sona ermesine rağmen uzaktan eğitim platformları kullanılmaya devam etmiştir. Uzaktan eğitim-öğretim faaliyetleri doğrultusunda kişisel verilerin işlenmesi sorunu önemli tartışma konusu olmuştur. Uzaktan eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında, biyometrik veri olarak kabul edilen öğrencilerin ses ve görüntüleriyle birlikte ad ve soyadları gibi kişisel verileri de işlenmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, uzaktan eğitim platformları hakkında bir duyuru yayımlayarak konuya ilişkin temel esasları tespit etmiştir. Kurula göre uzaktan eğitim-öğretim kapsamında işlenen ses ve görüntülerin özel nitelikli kişisel veri kapsamında ele alınması gerektiği ve bu verilerin işlenmesi için açık rızanın alınmasının şart olduğu ifade edilmiştir (Uysal & Karagöz, 2022).

Türk Ceza Kanunu'nun 135. maddesine göre hukuka aykırı bir şekilde kişisel verileri kayıt altına alan kişilere bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verileceği ön görülmüştür. Ayrıca kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde bir başkasına verilmesi, ele geçirilmesi ve yayılması durumunda Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesine göre iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verileceği hüküm altına alınmıştır (Türk Ceza Kanunu, 2004).

Türk Ceza Kanunu'nda yetişkinlere ait kişisel verilerin kaydedilmesi ile çocukların kişisel verilerinin kaydedilmesi arasında bir ayırma gidilmemiştir (Koca & Üzümez, 2019; Taşçı Aydemir, 2022). Türk Ceza Kanunu'nun 135 ve 136. maddelerinde belirtilen suçların işlenmesi için kişisel verilerin bir kayıt sisteminin parçası olması gerekliliği yoktur. Örneğin bir okuldaki öğrencilerin sistem üzerinde kayıtlı olan kişisel verilerini, bilgisayardan kâğıda yazmak suretiyle hukuka aykırı bir şekilde kaydeden kişinin Türk Ceza Kanunu'nun 135. maddesine göre cezalandırılması gerekmektedir (Sert, 2019).

Türk Ceza Kanunu'nun 137. maddesinde suçun kamu görevlileri tarafından, belirli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi durumunda cezaların bir kat arttırılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması ihlali suçunun kamu görevlisi ve aynı zamanda meslek icra eden okul yöneticileri ile öğretmenler tarafından işlenmesi durumunda suç nitelikli hal alacağından verilecek ceza bir kat oranında arttırılır. Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nun 11. maddesine göre kişisel verilerin kanuna aykırı bir şekilde işlenmesi nedeniyle bir zararın ortaya çıkması durumunda, zararın veri sorumlusundan giderilmesinin talep edilmesi hakkı bulunmaktadır.

Çocukların kişisel verilerinin dijital ortamlarda artması değerlendirildiğinde, onların kişisel verilerinin korunması için hem mevzuat

açısından hem de uygulamalar açısından sınırlılıkların olduğu görülmüştür. Çocuklar açısından sakıncaları gelecekte öngörülemez kadar tehlikeli olabilecek kişisel verilere ait ihlallerin önüne geçilebilmesi için ivedilikle önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu gereklilik, bireyin yaşam hakkının korunması kadar önemlidir.

Okullarda Öğrencilerin Üst ve Eşyalarının Aranmasının Hukuki Boyutu

Okullarda çocuk hakları ihlalleri dünyanın her yerinde her gün yaşanmaktadır (Lundy & Martinez Sainz, 2018). Okullarda gerçekleşen önemli hak ihlallerinden bir diğeri de öğrencilerin üst ve eşyalarının aranmasıdır. Yönetici ve öğretmenler bir anda sınıfa girip adeta kolluk kuvvetleri kimliğine bürünerek öğrencilerin elleri başlarının üzerinde olacak şekilde üst araması ile çanta, dolap ve sıra altlarında aramalar yapabilmektedirler. Eğitim kurumlarında yönetici, öğretmen veya diğer çalışanlara arama yapma ve bulunan uygunsuz materyallere el koyma yetkisi tanıyan herhangi bir mevzuat düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu şekilde yapılan aramalar, başta ilgili uluslararası antlaşmalar ve Anayasa olmak üzere ilgili diğer mevzuat düzenlemelerine uymayan hukuka aykırı uygulamalardır.

Aranma işleminde bireylerin haklarına müdahale söz konusu olduğu için arama, uluslararası ve ulusal hukukta çeşitli şart ve koşullara bağlanmıştır (Polat, 2007). Öğrencilerin üst ve eşyalarının aranması kişi dokunulmazlığı hakkı, özel hayatın gizliliği ve korunması hakkını ihlal etmektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17. maddesinde, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı ve kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı belirtilmiştir.

Anayasanın 20. maddesinde yer alan hükme göre herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Özel hayatın gizliliğine dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça ve yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça kimsenin üstü, özel kâğıtları, eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Öğrencilere yönelik gerçekleşen arama ve eşyalara el koyma işlemi, insan haysiyetine bir saldırı teşkil ettiği gibi özel hayata müdahale ve kişi dokunulmazlığına saldırı niteliğindedir. Hukuka aykırı bir şekilde gerçekleşen haksız arama suçu, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 120. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu maddeye göre kamu görevlisinin hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü veya eşyasını araması hali, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir (Erdem, 2019).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 120. maddesinde öngörülen suç, özgü suç niteliğinde olduğu için faili sadece kamu görevlileri olabilir. Söz konusu kamu görevlisinin hangi görevde bulunduğu bir önemi yoktur (Aydın, 2012). Kolluk kuvvetleri bu suçun faili olabilecekleri gibi hukuka aykırı bir şekilde arama yapan okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen, doktor, okul hemşiresi, hizmetli gibi diğer başka personel de bu suçun failleri olabilirler. Bu suçun takibi şikâyeteye bağlı değildir. Bu nedenle hukuka aykırı bir arama yapıldığını tespit eden Cumhuriyet savcısının araştırma mecburiyeti ilkesi gereğince kendiliğinden soruşturma başlatması gerekir. Yapılan soruşturma sonucunda, kamu davasını açmayı gerektirecek delillere ulaşırlar ise dava açılmalıdır. Hukuka aykırı olarak yapılan arama işlemi aynı zamanda bir haksız fiil olduğu için bu şekilde aramaya maruz kalan kişinin tazminat talep etme hakkı bulunmaktadır. Anayasanın 125. maddesinin son fıkrasına göre idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle

yükümlüdür. Yine CMK'nın 141. maddesinin birinci fıkrasının i bendinde şu hüküm bulunmaktadır: Hakkında arama kararı ölçsüz bir şekilde gerçekleştirilen kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebilirler (Aydın, 2012).

“Öğrencilerin kişisel eşyalarına el konulması ve kontrol edilmesi bağlamında örnek gösterilebilecek bir durum da öğrencilerin cep telefonlarına el konulup kişisel veri niteliğinde olan mesajlarının okunmasıdır. Özellikle son yıllarda okullarda bu tür uygulamalarla sıklıkla karşılaşmış ve gerek öğrenci kişiliği, gerekse okul iklimi için oldukça olumsuz durumlar deneyimlenmiştir. Nitekim lise öğrencisi N.T.'nin deneyimi bu durumu özetler niteliktedir:” Anayasa Mahkemesinin 10/2/2021 Karar Tarih ve 13/6/2022-31425 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan E.T. ve S.T. Kararı’nda, olay ve olgulara bakıldığında, Lise Öğrencisi N.T. araması yapılacağı korkusuyla telefonunu bir başka sınıftaki arkadaşına vermiş, geri almak istediği sırada ders öğretmenini tarafından durum fark edilmiş ve telefona el konulmuştur (Anayasa Mahkemesi, 2021).

Başvurucu anne-baba ve sınıfta bulunan bazı öğrenciler ders öğretmenin telefonunu aldıktan sonra mesajları okuduğunu iddia etmişlerdir. Müdür yardımcısı N.S., telefonun kendisine teslim edilmesiyle birlikte öğrenciyi okul idaresine çağırmıştır. N.T. burada C.M. isimli öğrenci ile aralarında duygusal bir ilişki olduğunu, bu nedenle telefon bulundurduğunu beyan etmesi üzerine okul idarecileri N.S. ile S.G. olaya karışan öğrencilerin velilerini telefonla arayarak durumdan haberdar etmiştir. İddiaya göre idareciler velilerle öğrenci huzurunda görüşmüş, mesaj içeriklerinden hareketle "Evlilik işi var, düğün, düğün." şeklinde ifadeler sarf edilmiştir. Derslerin bitimiyle birlikte arkadaşıyla okuldan ayrılan N.T.'nin arkadaşının olmadığı sırada, saat 16.00 sularında çevrede bulunan inşaat halindeki bir yapıdan atlayarak intihar ettiği anlaşılmıştır.

Başvurucu anne ve baba; kızlarının ölümüyle sonuçlanan olay ile ilgili olarak okul yönetimi ve bazı öğretmenlerin kızlarının özel hayatını alaycı bir şekilde ifşa etmeleri sonucu kızlarının duygusal şiddet yaşadığını ve bu olayın kızlarının intihar etmesiyle sonuçlandığını, olaydan birinci derecede sorumlu olan okul idarecileri ve ilgili öğretmenlerin cezalandırılmadığını, kız çocuklarının telefonunun hukuka aykırı bir şekilde incelenip mesajlarının okunduğunun açık olmasına rağmen bu önemli hususların araştırılmadığını; adil yargılama, eşitlik ilkesi ve etkili başvuru hakları ile diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Anayasa Mahkemesi açıklamış olduğu gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna, Anayasa'nın 17. maddesiyle güvence altına alınmış olan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ve yeniden soruşturma yapılmak üzere dosyanın Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine oy birliğiyle karar vermiştir.

Çocukların üst ve eşyalarının aranması birçok hak ihlalini birlikte içermektedir. Bu ihlallerle ilgili yaptırımlar ulusal mevzuatta çeşitli şekillerde düzenlenmiştir. Dahası çocukların üst ve eşyalarının aranmasının okul iklimi üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri de göz önüne alındığında hukuka aykırı bir şekilde rastgele yapılan aramalar sorgulanmalıdır (Hyman & Perone, 1998). Okul yöneticileri ve öğretmenler aynı zamanda kamu görevlisi oldukları için bu ihlalleri gerçekleştirmeleri durumunda adli ve idari soruşturmalara tabi tutulmaları gerekmektedir. Sonuç olarak çocuklara ilişkin yapılan üst ve eşya aramalarının ilgili mevzuatta bir dayanağı yoktur ve bu durum hem suç teşkil etmektedir, hem de okulun iklimine, kültürüne ve imajına zarar vermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İnsanlar kişiliğine bağlı, vazgeçilemez, devredilemez ve dokunulmaz hak ve hürriyetlere sahiptir. Bireylerin özel hayatı, mahremiyeti,

onuru ve yaşam alanına gelebilecek saldırıları önlemek devletin asli görevleri arasında yer alır (Doğan, 2022). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilme ihtimali daha kolay bir hal almaya başlamıştır (Malkoç & Budak, 2021). Çocuk hakları, öğretmenlerin otoritesine veya sınıflarını kontrol etme becerilerine bir tehdit olarak görülebilmektedir (Howe & Covell, 2007). Çocukların da insan olmaları gereği temel hak ve özgürlüklere sahip oldukları düşünüldüğünde, aynı zamanda kamu kurumu olan okullarda görev yapan yönetici, öğretmen ve diğer personelin çocukların sahip olmuş oldukları hakları ve hakların ihlali durumunda hukuki sorumluluklarının neler olduğunu bilmeleri önem arz etmektedir.

Kişilik hakları arasında yer alan kişisel verilerin korunmasına ilişkin alınan önlemlerin Türkiye’de günden güne arttığı gözlemlenmektedir. Fakat mevzuatta halen çocuklara ilişkin bir düzenlemenin yer almadığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. Devletin denetim ve gözetimi altında eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü okullarda, çocuklara ait kişisel verilerin işlenmesinde çeşitli hak ihlalleri yaşanabilmektedir. Okullarda öğrencilerden çeşitli şekillerde toplanan verilerin bir kısmı öğrencinin özel yaşamı ve aile yaşantısı hakkında aşırı ve gereksiz bilgi barındırabilmektedir. Öğrencilere ait bu kişisel verilerin kimler tarafından işleneceği, görülebileceği yalnız bir şekilde ifade edilmemekte, her veri alınmada açık rıza beyanı ve aydınlatma metni tanzim edilmekte, öğrencilerin verilerinin okulda nasıl güvende muhafaza edileceğiyle ilgili tereddütler bulunmaktadır (Çelikel, 2022).

Eğitim sistemlerinin önemli alt bileşeni olan okullar, gerçekleştirmiş oldukları faaliyet ve etkinlikleri paydaşları ve kamuoyuna duyurmak için kurumsal web siteleri ve sosyal medya hesaplarını kullanırlar. Bu duyurular yapılırken öğrencilerin görüntü, ses ve fotoğraflarının paylaşımı yapılmadan önce kendilerinden veya yasal temsilcilerinden açık rızalarının alınması gerekir. Görüntü ve sesin biyometrik veri kapsamında olduğu unutulmamalıdır. Öğrencilerin kaç yaşından sonra tek başlarına açık rıza verebilecekleri doktrinde tartışma konusudur.

Kişisel veri gizliliğinin yönetiminin merkezinde rıza mekanizması yer almaktadır. Rıza, kurumların veya şirketlerin kişisel verilere erişimini sağlayan araçtır ve kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesini, hukuka uygun bir hale dönüştüren birincil mekanizma olarak gizlilik düzenlemesinin içine yerleştirilmiştir (Van Der Hof, 2016). Kişilik haklarına yönelik müdahaleye ilişkin verilen rızanın geçerli olabilmesi için öncelikle bireyin ayırt etme gücüne sahip olması gerekir (Deniz, 2021). Ayırt etme gücüne sahip olan çocuklar, kişilik hakları kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan bu kapsamda olan kişisel verilerinin işlenmesiyle ilgili tek başına rıza gösterme ehliyetine sahiptirler. Tam ehliyetsiz olan çocuklar için rıza yasal temsilcisinden alınır (Akyüz, 2020). Okullarda kişisel verilerin paylaşımı sürecinde rızanın alınması büyük önem arz eder.

Tüzel veya gerçek kişi olduğuna bakılmaksızın veriler işlenirken veri sorumlularının, verisi işlenen kişi veya kişileri aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi, verisi işlenen kişinin veya veri sorumlusunun isteğine bağlı bir yükümlülük değildir (Altındere, 2020). Aydınlatma yükümlülüğü, ilgili kişinin veri işleme süreci devam ettiği zaman zarfı boyunca bilgilendirilmesini ifade eder (Ayözger Öngün, 2019). Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken şeffaflık ilkesi doğrultusunda hareket edilmesine özen gösterilmelidir (Tepe, 2021).

Çocukların kişisel verilerinin korunması doğrultusunda öğrencinin kendisine veya velisine yönelik yapılacak aydınlatma metni sıradan bir metin olmamalı; açık, anlaşılır ve sade bir dille yazılmalı, detaylı bilgileri barındıran nitelikli bir metin olmalıdır. Aydınlatma metni, kişisel verilerin hangi amaç doğrultusunda kimler tarafından işleneceği hususunda bilgiler barındırmalı, silinme tarihleri belirtilip dürüstlük kuralı doğrultusunda hareket edilmelidir (Çelikel, 2022). Aydınlatma

yükümlülüğü yerine getirilirken çocukları ve velilerini yanıltıcı, eksik veya yanlış bilgilere yer verilmemelidir (Öztürk ve ark., 2022).

Kişisel Verilerin Korunması Kurulu tarafından verilen kararlar incelendiğinde, öğrencilerin sınav sonuçlarının kimliklerinin açık olmayacak bir şekilde paylaşılması gerektiği, isimleri ve diğer bilgileri ancak ilgili kişinin anlayabileceği şekilde isminin yıldızlanarak ilan edilmesi veya kimlik doğrulama sistemi kullanılarak paylaşılması gerektiği şeklinde kararlar alınmıştır. Aksi halde yapılan paylaşımlar hukuka aykırılık teşkil edecektir (Deniz, 2021).

Okullarda gerçekleşen hak ihlalleri kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer uygulama da düzen ve disiplini sağlama gerekçesiyle öğrencilere yönelik gerçekleştirilen arama işlemleridir. Gerek insan onuruna gerekse mevzuata aykırı bu uygulamalar öğrencilerin özel hayatını, kişisel dokunulmazlıklarını ihlal etmektedir. Okullarda düzen ve disiplini sağlama gerekçesiyle öğrencilere yönelik gerçekleştirilen arama işlemleri hukuka aykırı bir şekilde gerçekleşmektedir. İnsan onuruna aykırı bu uygulamalar öğrencilerin özel hayatını, kişisel dokunulmazlıklarını ihlal etmektedir. Bu tür tedbirlere başvurulduğunda öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerine müdahale edilmiş olacağı gözden kaçmamalıdır. Bu nedenle hiçbir şekilde öğrencileri arama yetkisi bulunmayan yönetici ve öğretmenlerin keyfiyete dayalı, aynı zamanda öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bırakabilen bu uygulamaları suç teşkil eder.

Adli ve önleme aramaları ancak hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının emri ile kolluk kuvvetleri tarafından yapılabilir. Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı durumlarda kolluk amirinin yazılı emri ile arama gerçekleştirilebilir (Çalışır, 2012). Yürürlükte bulunan mevzuatın arama ile ilgili izin vermediği haller, Türk Ceza Kanunu’nun 120. maddesi uyarınca haksız arama suçunu oluşturmaktadır bu sebeple yönetici ve öğretmenler tarafından okullarda gerçekleştirilen bu tür uygulamalar haksız arama suçunu oluşturur. Ayrıca haksız arama sonucu elde edilen deliller hukuka uygun bir şekilde elde edilmemiş olduklarından ceza muhamekesinde de hiçbir şekilde hükme esas alınamazlar (Aldemir, 2021).

Kanunun öngördüğü usul ve kurallara uymaksızın yapılan arama ve el koymaların görevi kötüye kullanma olarak da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, görevlerini kötüye kullanan yönetici, öğretmen ve diğer kamu görevlileri hakkında Cumhuriyet savcılığı tarafından soruşturma yapılır (Orhan, 2019). Görevi kötüye kullanma suçu, kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı davranışının kişilerin mağduriyetiyle sonuçlanmış olması ya da kamunun ekonomik anlamda zararına sebebiyet vermesi veya kişilere haksız kazanç sağlaması durumunda oluşabilecek suç olarak tanımlanmaktadır (Arslantürk, 2021). Türk Ceza Kanunu’nun 257. maddesi hükmü gereğince kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Okul yöneticileri ve öğretmenler zaman zaman öğrencileri üzerinde olan disipline etme hakkının sınırlarını çocukların haklarına zarar verecek şekillerde yorumlayabilmektedirler. Nitekim Türk Ceza Kanunu’nun 232. maddesi uyarınca “İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.” hükmü yer almaktadır.

Okullarda öğrencilerin üst, çanta ve dolaplarının aranması talimatı çoğu zaman yöneticiler tarafından verilebilmektedir. Mevzuata göre okullarda öğretmen ve diğer personel tarafından öğrencilerin aranması hukuki olmayıp haksız arama ve görevi kötüye kullanma suçlarını

içerir. Anayasanın 137/2 ve TCK'nın 24/3 maddeleri uyarınca konusu suç teşkil eden emir yerine getirilmez. Üst tarafından verilen emir, ast tarafından yerine getirilirse emri veren üst ile emri yerine getiren ast sorumlu olacaktır (Koçoğlu, 2021).

İnsan hakları, temel hak ve özgürlükler, demokrasi kavramlarının bireylere kazandırılmaya çalışıldığı en önemli kurumlar olan okullarda kişisel verilerin korunması, öğrencilere yönelik gerçekleştirilen arama faaliyetleri çeşitli hak ihlallerini içermektedir. Bazı yönetici ve öğretmenler yapılan bu ihlallerin suç teşkil ettiğinin farkında bile değildir. Okulun önemli iç paydaşları olan okul idarecileri ve öğretmenlere yönelik bu ihlallere ilişkin farkındalık yaratacak hizmet içi eğitim faaliyetleri ve seminerler düzenlenebilir.

Avrupa ülkelerinde ve diğer birçok gelişmiş ülkede çocukların kişisel verilerinin korunmasına yönelik mevzuat bulunmaktadır. Türkiye'de çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamakta, yetişkinlere ilişkin uygulamalar çocukları da kapsamaktadır. Çocuğun üstün yararı ilkesi gereği yetişkinlere göre daha kırılgan ve korunmaya muhtaç olan çocuklara yönelik kişisel verilerinin korunmasına ilişkin ulusal mevzuatta ivedi bir şekilde düzenlemeler yapma gereği duyulmaktadır. Bu düzenlemelerde, öğrencilerin verilerinin okullarda işlenmesine ilişkin tüm unsurların ayrıntılı bir şekilde yer alması gerekir.

Okullarda öğrenci verilerinin korunması doğrultusunda alınacak açık rızanın ve aydınlatma metnlerinin çocukların anlayabileceği sadelikte ve çeşitli görsellerle desteklenecek şekilde hazırlanmasına özen gösterilmelidir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun web sitesinde, çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin dikkat edilmesi gerekenler başlığı altında çocuklara, ailelerine ve çocuklarla temasta olan bireylere yönelik konuyla ilgili farkındalık yaratacak broşürler hazırlanmıştır. Aynı şekilde TV kanallarında ve çocukların sık kullandığı sosyal medya platformlarında da kamu spotu şeklinde bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Okullarda çocuklara yönelik hak ihlallerini barından bir uygulama olan öğrencilerin üstlerinin, çanta ve dolaplarının aranmasının suç teşkil ettiğine ilişkin üst birimler tarafından yönetici ve öğretmenlere bilgilendirici yazılar gönderilebilir.

Okullarda disiplin hizmetleri yürütülürken temel hak ve özgürlüklere zarar verebilecek etkinliklerden uzak durulmalı, insan olmanın onuruna yakışacak, çocuk dostu yaklaşımlar tercih edilmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflict of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

Aksünger, D. (2022). Çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde açık rıza. *İstanbul Barosu Dergisi*, 96(5), 269–278.

Akyüz, E. (2020). *Çocuk hukuku* (7. Baskı). Pegem Akademi.

Altundere, M. (2020). *Kişisel verilerin korunması hukuku*. Adalet Yayınevi.

Anayasa Mahkemesi, 10 Şubat 2021 karar tarihi ve 2017/34841 başvuru numaralı, (Kötü Muamele Yasağının İhlali), RG, 16 Mart 2021, Sayı 31425. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210316-10.pdf>

Arslantürk, M. (2021). *Zimmet, irtikap, rüşvet ile görevi kötüye kullanma, direnme, görevli ve görev suçları*. Seçkin Yayıncılık.

Aydın, M. (2012). *Arama ve el koyma* (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Ayözger Öngün, Ç. (2019). *Kişisel verilerin korunması hukuku* (2. Baskı). Beta Yayınları.

Barber, B. L., Eccles, J. S., & Stone, M. R. (2001). Whatever happened to the jock, the brain, and the princess? Young adult pathways linked to adolescent activity involvement and social identity. *Journal of Adolescent Research*, 16(5), 429–455. [CrossRef]

Başbakanlık, İ. H. B. (2006). *İnsan hakları* (1. Baskı).

Beger, R. R. (2002). Expansion of police power in public schools and the vanishing rights of students. *Social Justice*, 29, 119–130.

Çalışır, K. T. (2012). *Uygulamada arama ve el koyma*. Adalet Yayınevi.

Cantwell, N. (2011). Are children's rights still human? In A. Invernizzi & J. Williams (Eds.). *The human rights of children: From visions to implementation*, Aldershot (pp. 37–59). Ashgate.

Çelikel, S. (2022). *Özel okullarda çocuklara ait kişisel verilerin korunması* (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Cornell, D. G., & Mayer, M. J. (2010). Why do school order and safety matter? *Educational Researcher*, 39(1), 7–15. [CrossRef]

Coşkun, V. (2006). *İnsan hakları, liberal açıdan bir tahlil*. Liberte Yayınları.

Deniz, İ. (2021). *Çocuklara ait kişisel verilerin türk medeni kanunu ve kişisel verilerin korunması kanunu çerçevesinde korunması*. Seçkin Yayıncılık.

Doğan, B. (2022). *Karşılaştırmalı hukukta anayasal bir hak olarak kişisel verilerin korunması hakkı*. Adalet Yayınevi.

Du, X., Yang, J., Shelton, B. E., Hung, J. L., & Zhang, M. (2021). A systematic meta-Review and analysis of learning analytics research. *Behaviour and Information Technology*, 40(1), 49–62. [CrossRef]

Elçin, E. G. (2017). *Çocuk Hakları Çalışmaları I* (E. G. Elçin & A. G. Arıdemir, Eds.). Onikilevha.

Erdoğan, İ. (2021). Eğitim bilimi: Geçmişten bugüne. *HAYEF: Journal of Education*, 18(1), 2–20.

Fendoğlu, H. T. (2014). *Çocuk hakları hukuku* (1. Baskı). Yetkin Yayınları.

Fendoğlu, H. T. (2021). *Çocuk hukuku* (2. Baskı). Yetkin Yayınları.

Franklin, B. (1993). *Çocuk hakları* (A. Türker, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Gözler, K. (2019). *Anayasa hukukuna giriş* (28. Baskı). Ekin Yayınevi.

Güveyi, Ü. (2022). *Gençlik hakları* (1. Basım). Adalet Yayınevi.

Harman, Ö. F. (1998). *Evrensel dinlerin insan haklarına bakışı, uluslararası demokrasi, hukuk ve insan konferansı*. Diyarbakır Barolar Birliği Yayınları.

Howe, R. B., & Covell, K. (2007). *Empowering children: Children's rights education as a pathway to citizenship*. University of Toronto Press.

Hyman, I. A., & Perone, D. C. (1998). The other side of school violence: Educator policies and practices that may contribute to student misbehavior. *Journal of School Psychology*, 36(1), 7–27. [CrossRef]

Ifenthaler, D., Gibson, D., Prasse, D., Shimada, A., & Yamada, M. (2021). Putting learning back into learning analytics: Actions for policy makers, researchers, and practitioners. *Educational Technology Research and Development*, 69(4), 2131–2150. [CrossRef]

Kalabalık, H. (2017). *İnsan hakları hukuku* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (2016). *Resmî Gazete* (Sayı: 29677). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-8.pdf>

Keen, C. (2022). Apathy, convenience or irrelevance? Identifying conceptual barriers to safeguarding children's data privacy. *New Media and Society*, 24(1), 50–69. [CrossRef]

Koca, M., & Üzülmüş, İ. (2019). *Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu (TCK m.135)*. Dokuz Eylül Üniversitesi hukuk Fakültesi dergisi. Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a armağan. C 2, özel sayı, 69–93.

Koçoğlu, Y. G. (2021). *Görevi kötüye kullanma suçu*. Seçkin Yayıncılık.

Livingstone, S., & Third, A. (2017). Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New Media and Society*, 19(5), 657–670. [CrossRef]

Lundy, L., & Martínez Sainz, G. (2018). The role of law and legal knowledge for a transformative human rights education: Addressing violations of

- children's rights in formal education. *Human Rights Education Review*, 1(2), 4–24. [CrossRef]
- Malkoç, S., & Budak, M. A. (2021). *Kişisel verilerin korunması kanununa aykırı davranılmasında hukuki sorumluluk*. Adalet Yayınevi
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic resilience and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Psychology in the Schools*, 43(3), 267–281. [CrossRef]
- Noguera, P.A. (1995). Preventing and Producing Violence: A Critical Analysis of Responses to School Violence. *Harvard Educational Review*, 65, 189-212.
- Özkaya, P. (2023). Dijital dünyada çevrimiçi riskler, bilişim suçları ve mağdur çocuk. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 53(53), 13–42. [CrossRef]
- Polat, L. (2007). *Haksız arama suçu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Room, S. (2007). *Data Protection & Compliance in Context, The British Computer Schwartz, P.M. (2003-2004)*. Property, Privacy and Personal Data. Harvard Law Review.
- Sert, Ş. (2019). *Kişisel verilerin türk ceza kanunu kapsamında korunması* (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Sivrikaya, E. (2022). *Gözetim toplumu çağında çocukların kişisel verilerine mahremiyet hakkı kapsamında karşılaştırmalı bir bakış* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü.
- Taşçı Aydemir, E. (2022). *Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu*. Seçkin Yayıncılık.
- Tepe, E. (2021). Özel hukuk açısından avrupa insan hakları mahkemesi içtihatları ışığında kişisel verilerin korunması. *Adalet Yayınevi*.
- Türk Ceza Kanunu (2004). *Resmi Gazete (Sayı: 25611)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm#1>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). *Resmi Gazete (Sayı: 17863 Mükerrer)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf>
- United nations children's fund (2019). *For every child, every right: the convention on the rights of the child at a crossroads*. United Nations Children's Fund.
- Uysal, E. H., & Karagöz, B. (2022). *Tüm dökümanlarla kvkk uyum süreci*. Seçkin Yayıncılık.
- Van Der Hof, S. (2016). I agree, or do I? A rights-based analysis of the law on children's consent in the digital world. *Wisconsin International Law Journal*, 34(2), 409–445.
- Van Der Hof, S., & Lievens, E. (2018). The importance of privacy by design and data protection impact assessments in strengthening protection of children's personal data under the GDPR. *Communications and the Law*, 23(1), 33–43.
- Watson, N. (2001). Promising practices: What does it really take to make a difference? *EducationCanada*, 40(4), 4–6.
- Williamson, B., Bayne, S., & Shay, S. (2020). The datafication of teaching in higher education: Critical issues and perspectives. *Teaching in Higher Education*, 25(4), 351–365. [CrossRef]
- Zaman, B. (2020). Designing technologies with and for youth: Traps of privacy by design. *Media and Communication*, 8(4), 229–238. [CrossRef].